

יום ראשון

ט"ו באלול

התייסדות ישיבת תומכי-תמימים (בשנת תרנ"ז). נכון להוסיף בימים ט"ו-ח"י אלול: בלימוד החסידות (ובפרט מהבעש"ט ואדמו"ר, אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ובמיוחד של אדמו"ר מהורי"צ נ"ע) ובנוסף - לקבוע בהם בכל מקום האפשרי שיעורים חדשים (מלבד חיזוק הקיימים מכבר); בעבודת התפילה (הקשורה במיוחד לישיבה זו); בצדקה, כולל ברוחניות - להיות 'נרות להאיר'; לערוך התוועדות חסידית, 'ברוב עם הדרת מלך', בכל מקום שישנה בו ישיבת ת"ת; לפתוח בכל מקום המתאים סניף חדש לישיבה זו, ועוד.¹³

יום רביעי

ח"י באלול

מעט אשר נתפרסם¹⁴ אשר יום השמונה-עשר בחודש אלול הוא יום-ההולדת של הבעש"ט [בשנת נח"ת] ושל רבנו הזקן [בשנת קה"ת] - נהגו בכמה מקומות ובפרט בבתי-כנסיות חב"ד לעשות אותו יום התוועדות, בסיפורי מעשי צדיקים, חיזוק בדרכי החסידים בכלל ואהבת-ישראל בפרט, וקבלת החלטות בקביעות עיתים ללימוד התורה -

13) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315 ואילך.

14) ובמקום אחר כתב הרב: "שנים רבות היה עניין ח"י אלול ועניין ג' דסליחות בהעלם, ועכשיו ניתנה רשות לגלות" (אג"ק ח"ג עמ' תלב). לכאורה החל הפרסום לפרטי העניינים בזה החל מ(שיחת) ח"י אלול ה'ש"ת, אף שהתאריך היה ידוע הרבה לפניכן (אם לא מאז ומקדם) לא רק לרבנותנו נשיאינו שלפניו, שאצלם היה יום זה "יום הילולא פנימית בסוד אתכסיא", כאמור בס' המנהגים עמ' 101 מרשימת כ"ק אדמו"ר מהורי"צ, אלא גם לחסידים, ולא רק לחסידי חב"ד אלא גם לחסידים אחרים (כדאיתא בלקוטי דיבורים ח"א עמ' 64 ובכ"מ). וע"ע.

הנגלה והנסתר¹⁵. החשבון-צדק הוא במיוחד בי"ב ימים אחרונים של חודש אלול, מח"י אלול עד סוף החודש, שכל יום מהי"ב ימים הוא כנגד חודש אחד מי"ב חודשי השנה, יום לחודש יום לחודש (ח"י אלול - כנגד חודש תשרי, י"ט אלול - כנגד חודש מרחשוון, וכו')¹⁶. עד שנת תשל"א היה הרבי מתוועד בח"י אלול בדרך כלל רק כשהיה חל ביום השבת, ומשנת תשל"א ואילך התוועד ביום זה בכל שנה ושנה. בהתוועדות אלו היה הרבי אומר שיחות ומאמר דא"ח¹⁷. במניין שהתפלל בו הרבי (אם לא היה חתן וכיו"ב), היו אומרים תחנון ביום זה¹⁸ (וראה בהערה). כ"ק אדמו"ר מהורש"ב וכ"ק אדמו"ר מהורי"צ - נ"ע - היו אומרים 'גוט יום טוב!' בח"י אלול¹⁹. פעם סיים הרבי את שיחת ח"י אלול: "כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם²⁰ בח"י אלול: 'גוט יום טוב!' (חג שמח)", ואמר בעצמו: 'גוט יום טוב!'²¹.

15) ספר-השיחות תש"ג עמ' 177, 179. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 634 הערה 8.

16) לקוטי-שיחות, כרך כד, עמ' 518.

17) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול-תשרי, עמ' כא.

18) בשנת תשמ"ט נשאל הרבי בדבר אמירת תחנון בח"י אלול, והשיב בכתב: "בעניינים התלויים ברגש - אין לשאול, כיוון שזו הוכחה שאין רגש" ('אוצר מנהגי חב"ד' שם עמ' כב). והנה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב הורה לכ"ק אדמו"ר מהורי"צ שלא לומר תחנון ביום זה (ספר-השיחות תש"ג עמ' 140. בתרגום ללה"ק עמ' קמד), אבל זו במפורש "הוראה ליחיד" ולא לרבים. וראה אודות ההנהגה בפועל אצל הרבי ב'אוצר מנהגי חב"ד' שם (ראה 'התקשרות' גיליון תמא עמ' 15 ואילך).

19) ספר-המנהגים עמ' 102.

20) בשנים תש"ב, תש"ג, תש"ה (נסמן ב'התוועדות' שבהערה הבאה).

21) תורת-מנחם כרך ו (תשי"ב ח"ג), עמ' 173. ולהעיר מסה"ש תש"ג עמ' 142 שאמר ע"ז כ"ק אדמו"ר מהורי"צ "חייב אדם לומר בלשון רבו".

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קנו

ערב שבת קודש

פרשת תצא

י"ג באלול התשע"ו

שנת הקהל

יוצא-לאור על-ידי

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

דכ"א (בפרשתנו כג,ב), באל"ף לבסוף, ולא בה"א.⁷ "זכר עמלק" בסוף פרשתנו (ובפרשת 'זכור') יש לקרוא בפעם הראשונה 'זכר' ובפעם השנייה 'זכר', בין בשביעי ובין במפטיר.⁸ מנהג נערים בכמה מקומות 'להכות' בקריאת שם 'עמלק', ונכון להימנע מזה.⁹ הפטרה: קוראים שתי הפטרות ברצף. את הפטרת השבוע - רני עקרה וגו'. ואת הפטרת ראה - עניה סוערה וגו'.¹⁰ מנחה: מנהג הקוראים להגביה קולם בפסוק האחרון 'השקיפה' (קריאת מילת 'השקיפה' - מלעיל!)¹¹. פרקי-אבות: פרקים א.ב. אומרים 'כל ישראל' לפני פרק א' ורבי חנניה' אחרי פרק ב'.¹²

(7) שו"ת שארית-יהודה י"ד סי' טז, ושם, ש"ציווה להגיה ספר-תורה שהיתה תחילתה כתוב בה"א וציווה לכתוב באל"ף דוקא". וכן באג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ט עמ' טיט (שהורה לתקן זאת עוד לפני תיקון האותיות הנפסקות!). היום-יום, ז' באלול. ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד. וראה בשו"ת דברי-נחמיה (דף נט,ג. הובאו בהוספות לשו"ע אדה"ז הוצאת תשכ"ח ואילך חלק ה' עמ' 1898). מכתבי הרבי בזה נקבצו ב'שערי הלכה ומנהג' י"ד סי' קטז, וגם שם הורה להגיה. ואם יש ספק איך כתוב - יש לבדוק את הס"ת לפני הקריאה. אבל בדיעבד, כיוון שיש דעות אחרות, כתב בקצות-השלחן בבדי-השלחן סו"ס פז, שאין להחליף את ספר-התורה אם נמצא בקריאה שכתוב בה"א.
 (8) הוראת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ספר-המנהגים עמ' 31, ובאריכות שם עמ' 72. וראה 'התקשרות' גיליון כה עמ' 17 הערה 3. כמובן שיש לדייק לקרוא את הטעם 'מונח' של תיבה זו בשתי הפעמים. יש שציינו להוראת הרבי לקרה"ת גם לעניין 'זכר' בצירי או בסגול בשש זכירות. אבל אין זה שייך לנושא, ע"פ האמור באג"ק כרך יב ס"ע ג (במענה לשאלה מדוע אין מסיימים כמה פסוקים שם עד סופם) "דאין הכוונה לקריאת פסוק או פרשה, כ"א לזכירת עניין". ומה שנהג הרבי בעצמו לחזור תיבה זו (ותיבות אחרות, בכמה מקומות) בניקוד שונה, אולי אינו הוראה לרבים.
 (9) ראה בארוכה בזה בגיליון 'התקשרות' דש"פ תצא תשנ"ג, גיליון קט.
 (10) לוח כולל-חב"ד.
 (11) לוח כולל-חב"ד, בקריאת שבת הבאה, ומציין לירושלמי מעשר-שני פ"ה ה"ט. ולכאורה העניין שייך גם לקריאת שבת זו במנחה ושני וחמישי.
 (12) ראה סה"ש תש"נ כרך ד' עמ' 259 הע' 104 ובשולי הגיליון. וראה בזה באריכות בהתקשרות גיליון תתקצ"ו הע' 17.

* יש ללמוד בימים אלו 'דרושי חתונה' של רבותינו נשיאינו, ובפרט אלו שנאמרו בחתונת כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע' ('ג' אלול תרנ"ז ואילך). יש לפרסם, שאלה שעורכים בימים אלו חתונות - יוסיפו עוד יותר בשמחה, וכן אחר-כך בשבעת ימי המשתה, ועל-דרך זה באלו שנמצאים בתוך שבעת ימי המשתה שלהם, ומה טוב - להוסיף גם במספר הסעודות. ובפרט במנהג ישראל ("כפי שהיה פעם הסדר בכל חתונה") לעשות סעודה לעניים, ודווקא שם היו מביאים מהמובחר.²

שבת-קודש פרשת תצ"א

ביום זה - שלושים יום לפני חג הסוכות - מתחילין לדרוש בענייני החג,⁴ ובוזה נכלל במיוחד "לדרוש", היינו השתדלות יתרה (ובפרט בהתחלה והפתיחה דכל השלושים יום), בעניין השמחה ד'זמן שמחתנו',⁵ וכן להשתדל בנתינת צורכי החג לכל הזקוקים לכך שלושים יום לפני החג, כדי שיוכלו להתכונן ל'זמן שמחתנו' מתוך שמחה וטוב לבב, ועוד לפני זה - בנוגע לצורכי ראש-השנה, כלשון הכתוב "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו".⁶

כ"ק אדמו"ר הזקן הורה לכתוב בספר-תורה

(1) 'התועודיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 315. וראה גם ב'התועודיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 264. המאמרים מנישואין אלו נדפסו בס' המאמרים תרנ"ז. המאמרים מנישואי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נדפסו ב'ספר המאמרים - קונטרסים' ח"א עמ' 31 ואילך, ובספר המאמרים תרפ"ט עמ' 71 ואילך.
 (2) ר"ד משיחת י"ד אלול תנש"א.
 (3) כן היא הכתיבה הנכונה של שם זה, וראה דברי הרבי המובאים בהערה 1 בלוח השבוע לפ' תבא הבעל"ט.
 (4) שו"ע אדה"ז סי' תכט ס"א.
 (5) וזאת נוסף על השמחה שבכל שבת "וביום שמחתכם - אלו השבתות" (ספרי בהעלותך יז), אף שעיקר עניינו של שבת הוא **תענוג** וקראת לשבת עונג" - ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 625. וראה גם סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 806.
 (6) נחמיה ת.י. וראה לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 369 ואילך, וש"נ - סה"ש תנש"א שם עמ' 808.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ג באלול ה'תשע"ו - כ' באלול ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג באלול	הלי מלוה ולוה פרק כה-כו.	הלי מטמאי משכב ומושב פרק ו.	מ"ע קצח.
ש"ק	י"ד באלול	הלי טוען ונטען.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע רמו.
א'	ט"ו באלול	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע רמו.
ב'	ט"ז באלול	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רמו.
ג'	י"ז באלול	פרק י-יב.	פרק י.	מ"ע רמו.
ד'	י"ח באלול	פרק יג-טו.	פרק יא.	מ"ע רמו.
ה'	י"ט באלול	פרק טז. הלי נחלות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יב.	מ"ע רמו. רמח.
ו'	כ' באלול	פרק ג-ה.	פרק יג.	מ"ע רמח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	לפני הזריחה							
ו', י"ג באלול	4.24	5.13	5.34	6.32	9.28	12.35	1.06	6.45.2	7.09
ש"ק, י"ד באלול	4.25	5.13	5.35	6.33	9.28	12.35	1.06	6.43.9	7.08
א', ט"ו באלול	4.25	5.14	5.36	6.33	9.29	12.35	1.05	6.42.6	7.07
ב', ט"ז באלול	4.26	5.15	5.36	6.34	9.29	12.34	1.05	6.41.3	7.05
ג', י"ז באלול	4.27	5.15	5.37	6.35	9.29	12.34	1.04	6.39.9	7.04
ד', י"ח באלול	4.28	5.16	5.38	6.35	9.29	12.34	1.04	6.38.6	7.03
ה', י"ט באלול	4.29	5.17	5.38	6.36	9.29	12.33	1.04	6.37.5	7.02
ו', כ' באלול	4.30	5.18	5.39	6.37	9.29	12.33	1.03	6.36.0	7.00

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
כי תצא	6:08	7:19	6:23	7:21	6:14	7:21	6:25	7:21
כי תבא	5:58	7:09	6:14	7:11	6:05	7:11	6:16	7:12

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב
 עורך אחראי: לוי שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000
 טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 03-7474-793
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

עת חשבון הנפש

חשבון בעלי־עסקים ויושבי אוהל

יעשה בעל העסק חשבון צדק מה היה מפסיד אם היה לומד כל יום שיעור מסויים ומתפלל בציבור, ומה הרוויח כשלא למד ולא התפלל בציבור.

ידוע היטב לכול, שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש־השנה. כתוב וחתום לכל אחד כמה ירוויח או יפסיד חלילה בשנה זו. וידוע לכול, שככל שהאדם יפעיל יגיעה וטירדה גדולות ביותר לא ירוויח פרוטה אחת יותר מאשר נקצב לו בראש־השנה.

תמיד עבדו בעלי העסקים קשה, אך בעבר היתה לבעלי העסקים הנהגה של תורה בעבודת העסקים שלהם. אלה שעבדו במקומותיהם – לא נודדים – שמרו על תפילה בציבור שלוש פעמים ביום, למדו או שמעו שיעור משניות, גמרא, תניא, שולחן ערוך, עין יעקב.

ביום שישי אחרי הצהרים החלה ההכנה לשבת. השבת היתה לא רק "זכור את יום השבת", שזכרו שהיום שבת, אלא שאכן היה גם ה"שמור את יום השבת", השבת עברה בתפילה ותורה, והמוציא־שבת היה כעין אסרו חג לשבת קודש של יהודי בריא ושמת. ובמשך כל השבוע למדו עם העונג של שבת. כולם – הבעל, האשה והילדים – חיכו וציפו לבוא השבת.

כיום מתייגעים בעלי העסקים כל השבוע – הרי צריכים "לעשות חיים". איזה חיים כבר יכול האדם לעשות בעצמו, ואיזה פנים יכול להיות לחיים שהאדם עושה בעצמו? את החיים ואת מה שצריכים לחיים נותן ה' יתברך. אך אנשי העולם המוטעים בכלל ובאמריקה בפרט סוברים שככל שמתייגעים יותר – יהיה להם יותר, מוותרים על הלימוד, על תפילה בציבור, ויגעים כל השבוע. גם שומרי השבת מסיימים עסקיהם לקראת "לכה דודי". אצל רובם יום השבת הוא יום של מנוחת הגוף: לאכול, לישון ולטייל, ומיד במוצאי שבת מלבישים על עצמם את האוכף של כשור לעול הפרנסה ו"עשיית חיים".

זהו חשבון־הנפש של בעל העסק שהכול אצלו בסדר. כלומר שבכל הנוגע לשמירת המצוות המעשיות הוא עצמו בסדר, גם הנהגת העסק שלו היא כפי שצריך להיות, פרט לכך שהוא מאוד טרוד ומוטרד על שאין הוא יכול – כך הוא אומר – לקבוע עיתים לתורה ואף לא להתפלל בציבור מפני שאין לו זמן – על דברים בטלים יש זמן!

אך בבעלי העסקים שגם הנהגת העסק אינה כפי שצריך להיות, כפי שהענינים מוסכרים בכמה מאמרי חסידות, צריך להיות חשבון הנפש אחר לגמרי ומן ההכרח שיביא לתשובה גמורה.

* * *

ליושב אוהל חשבון־נפש משלו. החשבון בכללו הוא שעליו להתעמק היטב בהתבוננות בסך־הכול של עבודתו בתורה, קיום המצוות, עבודה שבלב והנהגתו, וייוכח לדעת שלמרות שלמד – ואולי למד הרבה ואף זכה לחדש חידושים – ומקיים מצוות כדבעי – לפעמים בהידור ובהירות – ומתנהג במידות ישרות – לפי דעתו – ואילו לאמיתו של דבר היסוד של כל האמור הוא מעיין נרפש המבעבע בביטול זמן, גסות הרוח, שקר, רכילות, שנאת חנם וקנאה, אלא שהכול עטוף אצלו באיצטלא דרבנן לשם שמים.

בחשבון הצדק של יושב אוהל, אם הוא אמיתי, ימצא הכול, את האמת של הכול, וכאשר יעשה את חשבון־הנפש האמיתי יאמר אז את ה"לך הוי' הצדקה" בעונג גדול, ואת ה"ולנו בושת הפנים" בעונג עוד יותר גדול.

(ספר השיחות ה'תש"ג – תרגום ללה"ק – עמ' קפ"קפא)

היום־טוב של ה"י אלול

מדוע לא מנה הרמב"ם את מצוות התשובה במניין המצוות? • ה"י אלול נותן חיות במצוות התשובה, ועל־יזה בכל התורה והמצוות • מדרגת החיות המתגלית על־ידי החסידות היא הנעלית ביותר • מה למדים מהקטר באיטליה, מה פעלו הבעל־שם־טוב ואדמו"ר הזקן בתורתם וכיצד עולים בסולם בדרך חב"ד דווקא • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לבאר⁴ מה שהקשו על הרמב"ם שלא מנה מצות התשובה במניין המצוות [שהרי הרמב"ם⁵ מונה רק פרטי העניינים של וידוי וקרבן, שכאשר האדם שב בתשובה צריך להתוודות ולהביא קרבן, אבל אינו מונה מצות התשובה עצמה במניין המצוות] – דלכאורה אינו מובן: תשובה היא עיקר גדול, ולמה אינה נמנית במניין המצוות? ויש להוסיף בזה:

בנוגע למצוות האמנות אלקות, שעל זה נאמר⁶ "אנכי הוי' אלקיך" – יש פלוגתא אם נמנית במניין המצוות, כפי שמביא הצמח־צדק בספר המצוות שלו מצות האמנות אלקות⁷. וטעם הדעה שאינה נמנית במניין המצוות – "שאינ מניין תרי"ג מצוותיו אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא לעשות, אבל האמונה במציאותו . . . הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות לא ימנו בחשבונן⁸, ובלשון המכילתא⁹: "כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי", היינו, שקבלת המלכות הוא עניין בפני עצמו מקבלת הגזירות (מצוות).

א. ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ – בשם חסידים הזקנים – בפירוש "ח"י אלול": "ח"י אלול הוא היום שנותן (מכניס) חיות באלול.

והנה, כללות העבודה בחודש אלול היא עבודת התשובה, וזוהי ההכנה לעשרת ימי תשובה עליהם נאמר² "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב". ובאמת, הרי עניין "בהמצאו" ו"בהיותו קרוב" ישנו גם בחודש אלול, ועוד יותר מאשר בעשרת ימי תשובה, כמובן מדברי אדמו"ר הזקן³ בביאור ענינו של חודש אלול "על־פי משל למלך שקודם בואו לעיר יוצאין אנשי העיר לקראתו ומקבלין פניו בשדה, ואז רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'", מה שאין כן בהיותו בהיכל מלכותו כו', והיינו, שאף שבחודש אלול הרי זה כמו שהמלך נמצא בשדה, בהעלם כו', מכל מקום, דווקא אז יכולים כולם לגשת אליו.

וכיון שתשובה (כללות עבודת חודש אלול) היא מצווה כללית של כללות התורה וכללות המצוות – נמצא, שח"י אלול נותן חיות בכללות התורה וכללות המצוות.

ב. על־פי האמור שתשובה היא מצווה כללית, יש

(4) ראה בארוכה לקו"ש חל"ח ע' 18 ואילך. וש"נ.
(5) בסהמ"צ שלו מ"ע מג.
(6) יתרו כ, ב.
(7) דרמ"צ מד, ב.
(8) רמב"ן בדעת בה"ג – הובא בדרמ"צ שם.
(9) יתרו כ, ג.

(1) שיחת ח"י אלול תש"ה בתחלתה (סה"ש תש"ה ע' 122).
(2) ישעי' נה, ו. וראה ר"ה יח, א. וש"נ.
(3) לקו"ת ראה לב, ב.

"משה קיבל תורה מסיני"

משה קיבל תורה מסיני (פרק א, משנה א)

ההוראה מאופן נתינת התורה במעמד הר סיני, שעל זה אמרו חז"ל "מה להלן כו' אף כאן כו'": אף-על-פי שהתורה ניתנה לכל שישים ריבוא בני-ישראל, ועד שאיתא במדרש שאילו היו ישראל שישים ריבוא חסר אחד לא היתה ניתנת התורה אפילו למשה רבינו, מכל מקום, "משה קיבל תורה מסיני" באופן ש"אתה (משה) מחיצה לעצמך", היינו שישנו עניין של הבדלה בין משה רבינו לכל בני-ישראל, מכיוון שמשה רבינו צריך למסור את דבר ה' כמו שהוא, מבלי להתחשב איך יתקבלו הדברים אצל השומעים. וזהו גם שבמעמד הר סיני היו מסתכלים למזרח ושומעים את הדיבור יוצא "אנוכי גו'", וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה, היינו, שמכל הצדדים היה אך ורק גילוי אלוקות כמו שהוא לאמיתותו. ובהתאם לכך צריכה להיות גם הנהגתם של רבנים ומורי הוראה – לומר את האמת של התורה כמו שהיא, ללא פשרות, ולא לנסות להתאים את התורה לפי רוחם של הבעלי-בתים שומעי לקחם, בגלל שחוששים שאם לא יהיו הדברים לפי רוחם, לא יקבלו את הדברים, ובמילא יתמעט הכבוד שרוחשים לרבנים, מפני שיחשיבום ל"בטלנים"...

וכאמור, שאצל כל בני-ישראל צריכה להיות ההנהגה על-פי מאמר המשנה "הוי מתלמידיו של אהרון . אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'", ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות רבנים ומורי-הוראה, שתפקידם לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים.

(שיחת יום ב' חג השבועות ה'תש"ז. תורת מנחם כרך כ עמ' 63)

ידוע ומבואר בספרים בדקדוק הלשון בכמה מקומות שקבלת התורה היתה "מסיני" – "משה קיבל תורה מסיני", "הלכה למשה מסיני" – שלכאורה הווי ליה למימר "הלכה למשה ממתן-תורה", "משה קיבל תורה מהקב"ה" וכיוצא בזה, ומה נוגע כאן הענין ד"סיני"? – ומבואר בזה, שקבלת התורה אצל משה היתה על-ידי זה שלמד מאופן ההנהגה ד"סיני": הטעם שהר סיני זכה שעליו ניתנה תורה, הוא – לא מפני היותו גבוה מכל ההרים, אלא אדרבה – להיותו "מכיך מכל טוריא".

ועניין זה שהר סיני היה נמוך מכל ההרים, אינו מפני שמצד עצמו לא היו בו מעלות שבשבילן יהיה גבוה – שהרי איתא במדרש "סיני מהיכן בא . . מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו", מהמקום שבו ייבנה בית-המקדש ושבנו היתה המסירות-נפש של אברהם ויצחק; ואף-על-פי-כן נשאר הר-סיני בתנועה של עניויות "מכל טוריא", מהר תבור והר כרמל כו' שנקראו "הרים גבנונים", ובזכות עניויות זו זכה שעליו ניתנה תורה.

ועל-דרך-זה בנוגע למשה רבינו – שלמרות כל מעלותיו, שהיה משבט לוי, ובשעה שקיבל את הנבואה בפעם הראשונה היה ראוי להיות כהן גדול, שהוא "קודש הקדשים" מכל ישראל – היה "עניו", ולא "עניו" סתם, אלא "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". היינו, שבכל מקום שבו ישנו אדם מישראל, מזמן משה ועד הדורות האחרונים, "עד היום האחרון", עומד משה בתנועה של ענוה ושלפלות ("אַרְאָפְגַעפֶּאֶלְנִקֵיט") לגביו! ובזכות הנהגה זו – שלמד משה רבינו "מסיני" – קיבל את התורה. ולכן מי הוא ה"תלמיד ותיק" ש"עתידי לחדש" – מי שיזכור שהתורה ניתנה "למשה מסיני", עם כל העניינים שהיו שם: הביטול של הקדמת נעשה לנשמע, והעניין ש"מכיך מכל טוריא".

(שיחת ליל ג' חול המועד סוכות, ה'תש"ז. תורת מנחם כרך טו עמ')

והיינו, שהמצוות הם רצונו יתברך, ואילו העניינים הכלליים קשורים עם בעל הרצון שלמעלה מרצונות פרטיים, ולכן אי אפשר להגביל אותם ולכללם במניין המצוות הקשורים עם רצונות פרטיים.

ג. ונחזור לענייננו – שכיון שתשובה היא מצווה

אמנם, דעת הרמב"ם¹⁰ היא שהאמת האלקות היא במניין המצוות. ועל-פי זה ייפלא ביותר למה אינו מונה במניין המצוות מצות תשובה, שלהיותה לאחרי שיש כבר אמונה הקשורה עם קבלת מלכותו יתברך, בודאי יכולה להיכלל בין הגזירות, ואם הרמב"ם מונה מצות האמונה במניין המצוות – בודאי היה צריך למנות מצות התשובה

הבעל שם טוב פעל שבניין "עיר אלקינו" יהיה מתוך מסירת נפש, ואדמו"ר הזקן פעל שהמסירת נפש תומשך ותחדור בכל הכוחות, גם הכוחות הפנימיים

כללית, נמצא, שח"י אלול – שנותן חיות באלול שענינו עבודת התשובה – נותן חיות בכללות התורה וכללות המצוות.

ויש לבאר הדיוק בפתגם זה – שאין אומרים שח"י אלול נותן חיות בכללות התורה ומצות (באופן ישיר), אלא ח"י אלול נותן חיות באלול, ועל-ידי זה (כיון שאלול ענינו תשובה שהיא מצווה כללית) נותן חיות בכללות התורה ומצות – שמזה מובן גודל מעלת החיות שנמשך בתורה ומצות, שזוהי מדריגת החיות הקשורה ובאה על-ידי התשובה, שהיא מצווה כללית, הקשורה עם בעל הרצון¹⁵, שלמעלה מפרטי הרצונות שבמצוות פרטיים.

ומזה מובן בנוגע למעלת החיות שנמשכת בתורה ומצות על-ידי תורת החסידות – שהתחלת התגלותה בח"י אלול, יום הולדת הבעל שם טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד – שאין זו המדריגה של חיות פרטי, ואפילו לא המדריגה של חיות כללי, אלא מדריגת חי בעצם, חי ולא בחיים (כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר מבאר פרטי המדריגות בזה¹⁶), אשר, האמת היא שעניין "חי בעצם" שייך רק למעלה, ורק מפני ש"בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁷

15) ראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' מו, ובהנסמן שם בהערה 40.

16) סה"מ ה'ש"ת ע' 31 ואילך.

17) פ' ראה יד, א. וראה תניא רפ"ב.

במניין המצוות?

והמענה לזה – על-פי הכלל שכותב הרמב"ם¹¹ שבמניין המצוות נכללים רק ציוויים פרטיים, ולא "ציוויים הכוללים התורה כולה", וכיון שתשובה היא מצווה כללית, לכן לא מנאה הרמב"ם במניין המצוות (כי אם פרטי העניינים של וידוי וקרבן). ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע למצות האמונה שמנאה הרמב"ם במניין המצוות – אף שגם אמונה היא מצווה כללית – שהכוונה בזה היא רק לפרטי העניינים שבמצות האמונה, "לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו וכו"¹², ולא לעצם עניין האמונה שהוא עניין כללי שאין למנותו במניין המצוות¹³.

ופנימיות העניין בזה – שהעניינים הכלליים שאינם נכללים במניין המצוות הם למעלה מפרטי המצוות שנכללים במניין המצוות, ועל דרך המבואר¹⁴ בנוגע לעניינים שהם "רשות" ולא מצווה, שאין הכוונה שבעניינים אלו יכול האדם להתנהג כרצונו, אלא הכוונה היא שעניינים אלו הם למעלה מעניין המצוות -

10) בסה"מ צ' שלו מ"ע א'.

11) בסה"מ צ' שלו שרש ד'.

12) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

13) ראה אברבנאל בס' ראש אמנה פ"ז – הובא בדרמ"צ שם.

14) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 33, בהערות 2-40.

לעזור להם ולהקימם מנפילתם. שכן מן השמים גרמו שתראה בנפילתם כדי שתעזור להם; אלמלא לא היה הדבר שייך לך, לא היית רואהו. "לא תראה... והתעלמת".

(לקוטי שיחות ב עמ' 633)

ועשית מעקה לגגך... כי יפול הנופל מומנו (כב,ח)

אסור שגאוותך ("גגך") תגרום נפילה רוחנית אצל יהודי אחר. כשיוצאים לקרב יהודי לתורה ומצוות, ומתערב בכך הרגש של גאווה וישות, זה עלול להרחיק את השני ולגרום אצלו נפילה יתרה, ולכן צריכים להגביל את הגאווה – "ועשית מעקה לגגך".

ואם יאמר האומר שהוא חושש מפני הגאווה ולכן הוא מושך את ידו מעבודה זו – עליו לדעת שלא זו העצה (האם בגלל גאוותו חייב השני לסבול?), אלא העצה היא "ועשית מעקה לגגך", להגביל את הישות שלו.

וכמסופר שפעם אחת התאונן אברך אחד לפני אדמו"ר האמצעי שהוא מתגאה מכך שחזור מאמרי חסידות ברבים בטוביטעם. השיב לו הרבי: "א ציבעלע זאל פון דיר ווערן, אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן" (=המשך לחזור חסידות אפילו אם יהיה ממך 'בצל').

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 143)

לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו (כב,י)

בחסידות מובאים שני טעמים לאיסור זה: א) כדי שהקליפה (חמור) לא תינק מהקדושה (שור). ב) כדי שלא לערב את הגבורות (שור) ואת החסדים (חמור). אומר על כך כ"ק אדמו"ר:

לפי הדעה (רמב"ם הלכות כלאים פ"ט) שהאיסור אינו אלא במין טהור עם מין טמא, טעם האיסור הוא כדי שהקליפה לא תינק מהקדושה; ואילו לדעה (רא"ש הלכות קטנות הלכות כלאים ס"ה) שהאיסור הוא גם בטהור עם טהור וטמא עם טמא, טעם האיסור הוא כדי שלא לערב מידות מנוגדות.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 150)

ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלוקיך (כג,ו)

"ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם" – רומז לראש השנה. ביום זה, שהוא יום הדין, באים המקטרגים לקטרג על ישראל, אבל כשישראל חוזרים בתשובה עומד הקב"ה מכיסא דין ויושב על כיסא רחמים ואינו מקבל את הקטרוגים.

"ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה" – יום הכיפורים. התשובה מעומק הלב בעשרת ימי תשובה גורמת לכך שביום הכיפורים, שהוא יום סליחה וכפרה, נהפכים הזדונות לזכויות.

"כי אהבך ה' אלוקיך" – חגי הסוכות. עבודת ראש השנה, עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים מזככת ומטהרת את ישראל, וכשמגיע חגי הסוכות מתגלה אהבתו העצמית והפנימית של הקב"ה אליהם.

(ספר המאמרים ת"ש עמ' 159)

הרי זה שייך גם בנשמה.

ד. אך יש צורך להבהיר ולהבטיח ("באָוואָרענען") דבר אחד:

ובהקדם מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸, שהיו אומרים אודות מדינת איטליה (שהיתה נחשבת למדינה בטלנית), שהאמת היא שהיא מדינה ככל המדינות, יש בה רכבות, ישנו הקטר ("פּאַראַוואָז", "לאַקאָמאָטיוו"), וישנם הקרונות, ישנו הקיטור והאדים, וישנה הצפירה ("עס פייפט") וכל העניינים; חסר רק דבר אחד: שכחו לחבר את הקטר אל הקרונות...

ובנוגע לענייננו:

צריך להפנות את הדברים כלפי עצמו ("צוטראַגן דעם עניין צו זיך"). כל אחד צריך לידע שהדברים מכוונים אליו; לא מתכוונים למישהו אחר, אלא אכן מתכוונים אליו ("מ'מיינט טאַקע אים").

אין זה רק פתגם שהרבי אמרו פעם בהתוועדות, וחסידים נהנו מפתגם זה, אלא הכוונה היא בנוגע לפועל.

לא נוגע כל כך ידיעת הדברים, ולא נוגע לידע באיזו שנה אמר הרבי הפתגם שח"י אלול נותן חיות באלול, ובאיזה ליקוט נדפסו הדברים; מהיכא תיתי, אם יודעים – מה טוב, שאז יעיינו בפנים, כך, שתהיה גם המעלה של אותיות מאירות ואותיות מסבירות, ועל-ידי זה תהיה העבודה בפועל בנקל יותר, אבל העיקר הוא – העבודה בפועל,

וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר במאמר שיצא לאור זה עתה¹⁹ בעניין ההפרש שבין תורה למצוות, ש"תורה... עיקרה הבנה... מה שאין כן מצוות... אין עיקר עניינם לדעת טעמי המצוות, כי אם לקיים את המצווה כתיקונה בכל פרטי ענייניה כמו שהיא על-פי התורה".

ה. ובעמדנו ביום ח"י אלול, יום הולדת הבעל שם טוב, מייסד תורת החסידות הכללית, ואדמו"ר

(18) ראה גם תורת מנחם – התוועדויות ח"ו ע' 146. וש"נ.

(19) ד"ה זכרנו לחיים ג' ימים לפני ר"ה תש"ב – י"ל בקונטרס ח"י אלול שנה זו (נדפס לאח"ז בסה"מ תש"א ע' 151 ואילך).

הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, אשר, ביום הולדתם מזלם גובר²⁰ – נקל ביותר להפנות את הדברים בנוגע לעצמו, ולהביא זאת בעבודה בפועל,

ועוד זאת – שהעבודה תהיה – כפי שיטתם של מייסדי תורת החסידות – בהדגשת עניין השמחה²¹, כמו שכתוב²² "עבדו את ה' בשמחה", וכשתהיה העבודה בשמחה – אזי במילא תהיה בהתרחבות.

* * *

ו. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר²³ שפעם יצא הצמח"ד צדק אל החסידים ביום הולדתו, ערב ר"ה, ואמר להם: "חסידים, ווערט נתעורר מיט דעם קאַפּיטל מ"ז [=התעוררו עם פרק מ"ז] שאומרים קודם תקיעת שופר, בקאַפּיטל זה נולד אדמו"ר הזקן.

ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעל-פי המנהג מקדמונים שהנהיגו הגאונים לומר בכל יום הקאַפּיטל תהלים המכוון למספר שנותיו, נמצא שבח"י אלול תק"ד, שאז מלאו לבעל שם טוב מ"ז שנה, התחיל לומר קאַפּיטל מ"ז, ובו ביום דיבר הבעל שם טוב על דבר ירידת נשמה חדשה לעולם, ונתן ברכתו להורי אדמו"ר הזקן, ר' ברוך והרבנית רבקה, על דבר הולדת בנם. ולשנה הבאה, ביום ח"י אלול תק"ה, נולד אדמו"ר הזקן, ואז התחיל הבעש"ט לומר קאַפּיטל מ"ח.

ועוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁴, שהתורה הראשונה ששמע אדמו"ר הזקן מהבעל שם טוב – לאחרי שנסתלק הבעל שם טוב מעלמא דין, שהרי בעלמא דין לא שמע אדמו"ר הזקן תורה מהבעל שם טוב – היתה על הפסוק²⁵ "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו" שבקאַפּיטל מ"ח. וכמו כן התורה הראשונה שאמר אדמו"ר הזקן בשעה

(20) ראה ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ובקה"ע שם.

(21) ראה בארוכה שיחת ח"י אלול דאשתקד בתחילתה (תורת מנחם – התוועדויות ח"ו ע' 158 ואילך).

(22) תהלים ק, ב.

(23) שיחת ח"י אלול תש"ד ס"ב (סה"ש תש"ד ע' 162).

(24) שיחה הנ"ל ס"ג (סה"ש שם).

(25) תהלים מז, ב.

פרשת תצא

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוקיך בידך (כא, י)

למלחמה זו רומזת למלחמת היצר בעת התפילה. וההקדמה למלחמה זו היא 'כי תצא', היציאה מהבית לבית הכנסת, שכן (א) "אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת" (ברכות ו), (ב) המטרה היא "ונתנו ה' אלוקיך בידך", והקב"ה נמצא בבית הכנסת, כמאמר רז"ל (ירושלמי ברכות פ"ה) "היכן הוא מצוי, בבית הכנסת".

הסבר נוסף: היציאה היא ברגל, ועבודת התפילה מתחילה ב'רגל' שבנפש, היינו הודאה וקבלת עול ("מודה אני", "הודו לה").

(אור התורה דברים עמ' תתע)

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבת שבינו (כא, י)

"כי תצא למלחמה" – אם רק תצא להילחם, "על אויביך" – הגוף והנפש הבהמית, "ונתנו ה' אלוקיך בידך" – מובטח לך שבעזרת ה' תנצח אותם, ולא זו בלבד, אלא "ושבת שבינו" – תנצל את כוחה הגדול של הנפש הבהמית בקדושה, ככתוב (משלי יד) "ורב תבואות בכוח שור".

(לקוטי שיחות ב עמ' 384)

וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה (כא, יא)

"וראית בשביה אשת יפת תואר" – היופי הגשמי הוא בבחינת שביה, שהרי שורשו הוא יופי רוחני, ספירת התפארת, אלא שנפל ונשתלשל ביופי גשמי. "וחשקת בה" – אולי יהיה חשקך ביופי הגשמי, "ולקחת לך" – להנאתך. לא תעשה כן, אלא תעלה את היופי "לאשה" – "אשה ריח ניחוח לה", עליידי שתדבק מחשבתך בשורש היופי, תפארת העליון.

(מגיד דבריו ליעקב עמ' ז)

לא תלין נבלתו על העץ... כי קללת אלוקים תלוי (כא, כג)

זלזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו (רש"י)

לכאורה הטעם הזה מחייב שאין לתלות את המת אפילו לשעה קלה?

אלא החטא מעלים ומסתיר על העובדה שהחוטא עשוי 'בדמות דיוקנו' של מקום, ולכן אין זלזולו של מלך' בתלייתו; ורק לאחר התליה, שהיא השלב הסופי של כפרת החטא, מתגלה עניין זה, ושוב יש לדאוג ל'קללת אלוקים'.

(לקוטי שיחות ז עמ' 168)

לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם

תקים עמו (כב, ד)

"לא תראה את חמור אחיך" – אם ראתה יהודי הדומה לבהמה טמאה, "או שורו" – יהודי שדומה לבהמה כשרה, "נפלים בדרך" – הם נפלו מדרגת אדם לבחינת בהמה, "והתעלמת מהם, הקם תקים עמו" – חובתך

את עצמו מאדמו"ר הזקן [שהרי מצד שנותיו היה אדמו"ר הזקן יכול לראות את הבעל שם טוב, כי בעת הסתלקות הבעל שם טוב היה אדמו"ר הזקן בן ט"ו שנה], כדי שיהיה שייך אל המגיד דווקא – שעליידי זה נהיה אנו חב"ד'ניקעס ולא חג"ת'ניקעס. וכאמור, המעלה דחסידות חב"ד היא שגם המוחין חב"ד חדורים בעניין המסירת נפש.

שקיבל בגלוי את הנשיאות על כל חסידי חב"ד עד ביאת המשיח במהרה – היתה על הפסוק "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו" שבקאפיטל מ"ח.

ז. והנה, הפסוק "גדול הוי' ומהולל מאד גו", בקאפיטל מ"ח, שעליו נאמרה תורה הנ"ל – הובא ונתבאר בריבוי מקומות בתורת החסידות, על יסוד מאמר הזהר²⁶ "מלכא בלא מטרוניתא לאו

הבעל שם טוב מסר נפשו להעלים את עצמו מאדמו"ר

הזקן, כדי שיהיה שייך אל המגיד דווקא – שעליידי

זה נהיה אנו חב"ד'ניקעס ולא חג"ת'ניקעס...

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר²⁹ שהבעש"ט העמיד את ה"סולם" – "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה"³⁰, ואדמו"ר הזקן הראה את הדרך כיצד לעלות על גבי הסולם.

ויש לבאר זה על-פי דברי הגמרא בעירובין³¹ אודות ב' רשויות וביניהם מחיצה שאין בה פתח או חלון, שכדי שיוכלו לערב עירוב אחד צריכים להעמיד סולם שיוכלו לעלות עליו ולהעביר מרשות לרשות.

ומזה מובן שלכל לראש צריך להיות סולם, והסולם כשלעצמו אינו מספיק, אלא יש צורך להעמיד את הסולם שיוכלו לעלות עליו ולהעביר מרשות לרשות.

וזהו הפירוש שהבעל שם טוב העמיד את הסולם – אף-על-פי שהסולם ישנו כבר מזמנו של יעקב, המובחר שבאבות³² – שהעמידו באופן כזה שיוכלו לעלות עליו, ובפרט לאחר שאדמו"ר הזקן עליידי תורת חסידות חב"ד הראה את הדרך כיצד

הוא מלכא ולא הוא גדול", ואחד הביאורים בזה²⁷, שעניין "גדול הוי' ומהולל מאד" נעשה עליידי "עיר אלקינו", דקאי על אותיות התורה והתפלה, וכללות עניין המצוות, שעליידי זה בונים דירה לו יתברך בתחתונים.

אמנם, בניין "עיר אלקינו" יכול להיות מתוך מסירת נפש או ללא מסירת נפש, מתוך הבנה והשגה או ללא הבנה והשגה. ועניין זה פעלו הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן באמירת התורה על פסוק הנ"ל: הבעל שם טוב פעל שבניין "עיר אלקינו" יהיה מתוך מסירת נפש, ואדמו"ר הזקן פעל שהמסירת נפש יומשך ויחדור בכל הכוחות, גם הכוחות הפנימיים, החל מכוח השכל (וכמו עניין הטבילה שכל מציאותו צריכה להיות בתוך המים ("דורכגעטונקען אינגאנצן")), שזהו החידוש והמעלה של חסידות חב"ד, שגם הכוחות חב"ד חדורים במסירת נפש.

וכידוע²⁸ שהבעל שם טוב מסר נפשו להעלים

(26) ח"ג.ה.א.

(27) ראה רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' קפא ואילך).

(28) ראה שיחת ליל ש"ק תבוא, ט"ז אלול תש"ה ס"ח (סה"ש תש"ה ע' 117), ח"י אלול תש"ה סכ"ב:ג (שם ע' 132:3).

וראה גם שם ס"ע 71 ואילך. סה"ש קיץ ה'ש"ת ריש ע' 80. סה"ש תש"ז ס"ע 98 ואילך. סה"מ תש"א ע' 154.

(29) שיחת יום ש"ק תבוא, ט"ז אלול תש"ה ס"י (סה"ש תש"ה ע' 120).

(30) ויצא כח, יב.

(31) עז, ב. רמב"ם הל' עירובין פ"ג ה"ג.ד. טושו"ע (ואדה"ז) אור"ח טשע"ב ס"ח (ס"א).

(32) ראה ב"ר רפעי"ו. זח"א קיט, ב. קלג, א. קמו, ב. קעא, ב. שער הפסוקים תולדות כו, כה.

השנה, שממשיכים בטבילת פרוסת המוציא בדבש (עד סיום הושענא רבה) כ'סימן' לשנה טובה. ועוד – מוסיף הרבי בהערה בסיום השיחה – יש לומר הטעם על אי הנהגת מגבית לר"ה וחג הסוכות – מפני מצב הפרנסה הדחוק של רוב בני ישראל ("צוק העתים אשר נתדלדלה הפרנסה" – לשון אדמו"ר הזקן) ולא רצו לגזור על הציבור וכו'.

התירוץ טוב, והעניינים רעבים...

לאחר כל האמור – הרי כל המדובר אינם אלא סברות ושקלא וטריא בדיבור, כדי לתרץ דבר שאינו מובן.

ברם כיון שישנם כאלה שצריכים "לתרץ" את הקושיא: "ואם תאמר מה נאכל", והם זקוקים לסיוע לצרכי החג במעשה בפועל – רצוי לעורר אודות העניין של "שלחו מנות לאין נכון לו".. עוד לפני ראש השנה, ועבור סעודת ערב ומוצאי יום הכיפורים, ולכל צרכי חג סוכות שמיני עצרת ושמחת תורה, כדי שיהיו כל צרכי החג בהרחבה לכל הזקוק להם – באופן שיהיה אצלם "ושמחת בחגך" .. באופן של "מתן בסתר".

וברור – מוסיף הרבי בקטע החמישי של השיחה:

שקבלת הצדקה בחודש תשרי (וגם לפני ראש השנה) תביא רק טוב, ולא יהיה בכך חסיושלום סימן לענין בלתי רצוי כדוגמת אימרת חז"ל "מצטרף לטובה ואינו מצטרף כו".

ובפרט אם יעשו כן בשמחה אזי כדרכה של שמחה – פורצת היא את כל הגדרים ("כולל את סברות הנ"ל") ואדרבה: הצדקה תוסיף ב"לך ה' הצדקה" (הנאמר בפתחת אמירת סליחות) שהקב"ה יעניק לכל אחד מידו המלאה הפתוחה

הקדושה והרחבה וכן "הגדושה" בגימ'ל (כנאמר בסיודור הבעש"ט) בכל העניינים הגשמיים ובכל הרוחניים, ובגשמיות וברוחניות גם יחד.

בגדים וסיוע כספי בכלל

בטרם נבחן את הדברים ראוי להוסיף שבהתוועדות י"ג אלול תשמ"ב, כאשר הזכיר הרבי לקהל על הצורך להתכונן כראוי לספק צרכי הנזקקים לקראת חודש תשרי, פירט והרחיב (התוועדות תשמ"ב כרך ד' עמ' 2155):

כדי ששמחת החג תהיה כדבעי, צריכים לסייע לו גם בעניין הלבושים, וכן לסייע לו בכללות מצבו הכספי – שאז ביכולתו לשמוח בשמחת החג כדבעי, ואז יערבו לחיכו המאכלים והמשקאות שאוכל ושותה בחג, מאחר שאין לו דאגות מצד מצבו הכספי, וכיוצא בזה.

והמעשה הוא העיקר – לשלוח את הסיוע הכספי (וכן "שוה כסף") לכל הזקוקים לזה, וכל המרבה הרי זה משובח...

בתחילת דבריו בנושא במהלך ההתוועדות (יום שני של ר"ה תשל"ח) ציין הרבי:

כאן המקום לעורר אודות עניין שהוא (אצלי היה כמו זמן) פלא גדול..

לביטוי "כמה זמן" ניתן למצוא סימוכין בסיפור שאירע פעם בצרפת, כאשר בהזדמנות מסוימת הסביר הרבי לתלמיד שלמד עמו – הסבר בדרך צחות – כי הסיבה לעובדה שאין עורכים מגבית לצורכי חג הסוכות היא, מכיון שבחג הפסח נאמר "שבעת ימים מצות תאכלו", בעוד שבחג הסוכות נאמר רק "בסוכות תשבו שבעת ימים" (כפר חב"ד' גליון 425 עמ' 43, צוטט ב'מי מלך' כרך ב' עמ' 904).

לעלות על הסולם, אשר, עלידו יוכלו להעלות את העניינים הארציים – השמימה, ולהמשיך את העניינים דשמים – ארצה.

ובימינו אלו – לאחרי שעברו כמה דורות בהתגלות תורת חסידות חב"ד באופן שהתפשטה בכללות העולם, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שבדורות שלפנינו היו "געוואָרענע חסידים" (אלו שנעשו חסידים), ואילו בדורנו ישנם "געבאָרענע חסידים" (חסידים מבטן ומלידה), והיינו, שיש לנו את העניינים שקיבלנו בירושה מאלה שהיו שייכים כבר לגזע חב"ד – אזי נקל ביותר לעלות ולייך על הסולם,

ועד שבאים למעמד ומצב ש"ה' נצב עליו"³³, ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא³⁴ "ה' נצב עליו" . . . ובוחן כליות ולב", וכמו שכתוב³⁵ "בוחן לבות וכליות אלקים צדיק" – וכיון ש"עמך כולם צדיקים"³⁶, הרי זה דור שכולו זכאי, שבו בא בן דוד³⁷, במהרה בימינו.

33) ויצא כח, יג.

34) רפמ"א.

35) תהלים ז, יו"ד.

36) ישע"י ס, כא.

37) סנהדרין צח, א.

* * *

ט. [לאחר ברכה אחרונה אמר כ"ק אדמו"ר: פעם נכנס אחד באמצע התוועדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום השבת קודש ח"י אלול, ואמר: "גוט שבת", וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר בבתישוחן: "גוט יום טוב"³⁸.

(וסיים כ"ק אדמו"ר:) כיון ששבת "מינייה מתברכין כולהו יומין"³⁹, ויום טוב ענינו "מועדים לשמחה" – הנה יהירצון שתומשך השמחה גם על הימים שלאחרי זה, על כל השנה כולה, לקדושה ולמנוחה לששון ולשמחה⁴⁰.

"גוט יום טוב", כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה, וייתן השם יתברך טוב גשמי ורוחני בטוב הנראה והנגלה.

(מהתוועדות ש"פ תבוא, ח"י אלול, ה'תשי"ג. תורת מנחם כרך ט עמ' 155-158, 170-173)

38) ראה גם שיחת ח"י אלול דאשתקד בסופה (תורת מנחם – התוועדות ח"ו ע' 173).

39) זח"ב סג, ב, פח, א.

40) נוסח ברכת ההפטרה ביו"ט שחל בשבת.

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והזכותו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל היבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חישי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

לקראת נישואי הקב"ה עם ישראל

לבושים יפים ומרגליות

מה יהיה החידוש בביאת המשיח? מבואר בלקוטי־תורה שעתה המעמד ומצב הוא של אירוסין ואילו לעתיד־לבוא יהיו הנישואין.

מהו עניין הנישואין? – נוטלים את החתן ואת הכלה ומעמידים אותם אחד ליד השני, מתחת החופה, ומדגישים שאין זו עמידה בריחוק מקום, אלא דווקא בקירוב מקום, ויתר על כן – באופן של "נקבה תסובב גבר".

זהו גם אחד העניינים, שבזמן הגלות נתגלה כיצד יהיה לעתיד־לבוא, ומכאן המנהג שבשעת החופה "נקבה תסובב גבר" בפועל – כבר בזמן זה של גלות כפול ומכופל...

כאשר באים ליהודי ואומרים לו הקשב: "הנה זה עומד אחר כתליו", "אט קומט [=הנה בא] משיח", ועליך להיות מוכן! ומוסיפים ואומרים: עד־עכשיו היה מצב של "ארוסה", ועכשיו מתקרבים אל ה"נישואין". ומיהו החתן? הקב"ה אשר עליו נאמר "לי הכסף ולי הזהב" – עם כל העניינים כפשוטם וכמדרשם –

"יתכן מצב שהוא – היהודי – יסבור שבשבילו די ב"מרדעת של חמור", הוא מסתפק במועט, והוא "שמח בחלקו", ח"י לבושים הנמנים במסכת שבת (במשנה ובברייתא) מספיקים עבורו, ואין הוא רודף אחר "מרגליות"!

על כך משיבים ואומרים לו: מה הפירוש "אינך רודף"? עליך לגשת לחופה עם הקב"ה! האם תתלבש בלבוש של עני, שאז – כדברי המדרש – כאשר המלך יודע שכלתו נמצאת ב"בורסקי" – הולך אף הוא ל"בורסקי"!

דבר זה אמנם נכון ומתאים לזמן הגלות. כעת אבל, "דאלאי גלות!", "אויס גלות!", צריכה להיות הגאולה האמיתית והשלימה! ומכיוון שכן, איך ייתכן שאתה "סוחב" לשם בגדים של "בורסקי", ריחם וכו' וכו'?

דרושים בגדים יפים – "יפתי", המייפים את הקב"ה, והעובדה שחסר לך במוחין, במידות וכו' וכו' – הרי כמוסבר במאמרו של אדמו"ר הזקן שכוחם של הלבושים הוא שתחילה הם – הלבושים – יפים, ולאחר־מכן פועלים הם שסוף־כל־סוף נהיים גם המוחין ומידות מבוררים כדבעי.

בזמן ההוא ידרשו מרגליות ולא יהיה די בלבושים, שכן, לא מדובר עוד על יהודי כפי שהוא נמצא בזמן הגלות – אלא על יהודי שעומד להיכנס לחופה עם מלך־מלכי־המלכים הקב"ה, שאז מוכרח הוא למרגליות, ומרגליות בריבוי הכי גדול!

אלא מה? בשנים מלפנים היה עוד זמן של שנים עד ביאת המשיח, לא היה אפוא צורך להאריך בהכרח ה"מרגליות", די היה בביאור הצורך ב"גחלים". אך האם בשל כך להמשיך הלאה ב"בורסקי" ולהמתין עם ה"מרגליות"?! – לא זה הזמן ולא זה המקום.

(משיחת שמחת־בית־השואבה תשכ"א – תרגום חופשי בלתי מוגה)

גאון בחסד

דורות רבים נהגו לקיים מגבית "מעות חיטים" לקראת חג הפסח, לתמיכה בנזקקים ומשפחות נצרכות • בשנת תשל"ח קרא הרבי והנהיג מגבית לקראת חגי תשרי והחגים בכלל • התמיהה לגבי ראש־השנה במיוחד, והסברו של הרבי • רשימה ראשונה בנושא, מסדרת 'סודתו בהררי קודש'

בחגי תשרי אין נזקקים?

"מגבית לעניים עבור צרכי ראש השנה וסוכות" זו היתה תוכנם של השיחות שנאמרו ביום שני של ראש השנה ושבת תשובה תשל"ח. השיחות שיצאו מוגהות על ידי הרבי בסמיכות לזמן אמירתם, הופיעו כחוברת 'לקוטי שיחות' בשעתו, ולימים נדפסה בלקוטי שיחות כרך יד עמ' 369-373 (מאוחר יותר נעתקה השיחה ב'שערי צדקה' (הוצאת 'היכל מנחם') עמודים רטז־רכא; ולאחרונה גם ב'שולחן מנחם' כרך ג' עמ' ער"פ (ולפלא גדול שהשמיטו שם את הסעיף האחרון של השיחה אות ה' – שהרי בו נכלל ביאור חשוב כדלהלן).

בשיחה עצמה ובהערות שוליי־הגיליון שבה ישנם חידושים רבים ומופלאים, להלן נתעכב על אחדים מהם. ראשית נקדים את תוכן דברי הרבי בשיחה:

'קימחא דפסחא' נוסד בתחילה רק עבור חיטים למצות, אך בדורות האחרונים הונהג שמגבית זו מיועדת מלכתחילה לשם סיפוק כל צרכי החג. וטעם הדבר: במשך ימות החג שבעת ימים, ובחול – שמונה, אין עוסקים במלאכה ומאידך ישנן הוצאות יתרות כולל ושמחת בחגך.

ומכיון שכן הרי גם לפני חג הסוכות היה מן הראוי להנהיג כך – סיפוק כל צרכי החג – ואדרבה בחג זה ישנו יום נוסף וכן רבות ההוצאות הכרוכות בהקמת הסוכה וקניית ד' מינים. ולפועל לא הונהג לקיים מגבית שכזו לפני חג סוכות(!).

תמיהה זו קיימת גם לגבי שני ימי ראש השנה

שבהם – נוסף על עונג יום טוב ככלל החגים – ישנן חיובים של א. "אכילת בשר שמן ולשתות דבש וכל מיני מתיקה". ב. אכילת כמה מאכלים לסימן טוב. ופלא על פלא: כשמסופר לראשונה (בחמ"י ח"י) על ציווי עזרא "אכלו משמנים ושתו ממתקים", נאמר מיד בסמוך "ושלחו מנות לאין נכון לו". ולפועל לא הונהג כך – בתור מנהג קבוע ומגבית בפרסום בנוגע לחג־הסוכות וגם לר"ה, ומשך זמן לפנייהם וכו'.

ומיישב הרבי את התמיהה:

הפעולות הנעשות בר"ה כסימן לדברים טובים במשך כל השנה הן, לאור הכלל ש"סימנא מילתא היא" כמו גם "אכילת בשר שמן.. דבש וכל מיני מתיקה" – "כדי שתהא השנה הזאת מתוקה ושמנה". מאותה סיבה לא רצו לתקן מנהג כזה לראש השנה ש"כריז" על כך שבראש השנה יהיו עניים כו' שמצבם דורש נתינה לפני ראש השנה לצרכי ראש השנה...

ומה שנאמר "ושלחו מנות לאין נכון לו", הרי פסוק זה מדבר בראש השנה עצמו (אחרי חצות היום), ומכיון שלפועל היו עניים בוודאי, היה צורך לספק צרכיהם. "אך לקביעת מנהג כזה לפני ראש השנה – אין מקום".

מטעם זה גם לא נקבעה מגבית לקראת חג־הסוכות, שכן הוא מהווה המשך (סיום) ופרסום הניצחון (בדין) של ראש השנה. ואם לקראת ראש השנה אין זה מתאים, לא קבעוהו גם בקשר לחג הסוכות. לכך יש להוסיף את המנהג אחר ראש